

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETI

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR-**

1995-yildan nashr etiladi
Yilda 6 marta chiqadi

2-2025
IJTIMOIY FANLAR

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

M.O.Baltabayeva, O.A.Komiljonova

Franshizalarni ochish va ular bilan samarali ishlash - biznesni rivojlantirishning omili sifatida 6

A.Y.Toyirov S.R.Shodiyev

Mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishda oziq-ovqat mahsulotlarini qayta ishlash sanoatining o'ri 9

A.Y.Toyirov

Hududiy iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashda infratuzulmaning o'ri 16

FALSAFA

A.A.Qambarov

Abdulla Avloniy o'zbek millatining ma'rifatparvar ziyolisi..... 21

G.T.Kabulniyazova

Uyg'onish davri falsafasining mashhur vakili Nikolay Kuzanskiyning panteistik ontologiyasi 27

X.N.Xolmirzaev

Sun'iy intellekt tizimlarida ijtimoiy me'yorlar va inson qadriyatlarining ahamiyati..... 32

S.S.Evatov

O'rta asr sharq faylasuflari ta'limotlaridagi gnoseologik va teologik qarashlarning qiyosiy tahlili 37

I.A.Asatulloev

Erk fromm ijtimoiy-ekzistensial konsepsiyasida inson tabiati deformatsiyasi..... 40

B.X.Tolipov

Yoshlar iqtisodiy faolligini sog'lom axloqiy-iqtisodiy raqobat asosida rivojlantirishning falsafiy jihatlarini 46

Sh.Q.Oxunova

Yangi O'zbekistonda ma'rifatli jamiyatni shakllantirishning sinergetik strategiyasi 50

M.K.Soipova

Fazl Ibn A'xmadning ontologik qarashlari..... 54

L.K.Axatov

Irfoniy qarashlarning falsafiy mazmun-mohiyati (mutafakkirlar asarlarining tahlili asosida) 59

J.A.Mamanov

Yoshlarda ma'naviy madaniyatni yuksaltirishning milliy va umuminsoniy tamoyillari 63

I.I.Umrzakov

Xalq musiqa ijodiga doir falsafiy-madaniy yondashuvlar..... 70

Sh.A.Ismailov

Yangilanayotgan O'zbekistonda ijtimoiy himoya va ijtimoiy siyosat yuritishning asosiy omillari 74

R.S.Raupova

Abu Ali Ibn Sinoning ma'naviy-axloqiy qarashlarining mamlakatimiz rivojida tutgan o'ri 78

M.A.Rahmonova

Abdurauf Fitrat ma'naviy-axloqiy qarashlarini yurtimiz taraqqiyotida tutgan o'ri 84

D.V.Vohidova, O.L.Berdiyev

Turkiy tasavvufning buyuk namoyandasi..... 92

B.B.Dehqonov

Yangi O'zbekistonda uchinchi Renessans poydevorini qurishda Xojagon-Naqshbandiya ta'limotidagi bag'rikenglik g'oyalarining o'ri va ahamiyati 96

A.Z.Sharipov

Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi-yurtimizda inson qadrini oshirish hamda ma'naviy salohiyatni yuksaltirishdagi islohotlar asosi sifatida..... 102

L.B.Ikromova

Zamonaviy o'zbek falsafasida gnoseologik muammolarning yoritilishi..... 107

A.X.Amonlayev, M.Y.Sultonov

Islom qadriyatlarida shaxs ma'naviyati haqidagi qarashlarning gumanistik mohiyati 111

UO'K: 338.49

HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHNI TA'MINLASHDA INFRATUZULMANING O'RNI

THE ROLE OF INFRASTRUCTURE IN ENSURING REGIONAL ECONOMIC DEVELOPMENT

РОЛЬ ИНФРАСТРУКТУРЫ В ОБЕСПЕЧЕНИИ РЕГИОНАЛЬНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

Toyiroy Alijon Yodgor o'g'li

Toshkent kimyo-texnologiya instituti Shahrisabz filiali talabasi

Annotatsiya

Infratuzilma aloqadorlik, mahsuldorlik va inklyuzivlikni oshirish orqali mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishni rag'batlantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu tadqiqot transport, energetika va raqamli infratuzilmaning mintaqaviy tafovutlarni kamaytirish va barqaror o'sishni ta'minlashga ta'sirini o'rganadi. Aniqlanishlar shuni ko'rsatadiki, qishloq hududlari ko'pincha infratuzilma taqchilligiga duch keladi va bu ularning iqtisodiy salohiyatiga to'sqinlik qiladi. Tavsiyalar orasida adolatli investitsiyalarga ustuvor ahamiyat berish, raqamli infratuzilmani ilgari surish, ekologik toza amaliyotlarni qabul qilish va boshqaruv tizimini mustahkamlash kiradi. Ushbu strategiyalar barqaror va inklyuziv infratuzilma tashabbuslari orqali muvozanatli mintaqaviy rivojlanish va uzoq muddatli iqtisodiy barqarorlikka erishishga qaratilgan.

Abstract

Infrastructure plays a pivotal role in fostering regional economic development by enhancing connectivity, productivity, and inclusivity. This study examines the impact of transport, energy, and digital infrastructure on reducing regional disparities and enabling sustainable growth. Findings reveal that rural regions often face infrastructure deficits, hindering their economic potential. Recommendations include prioritizing equitable investments, promoting digital infrastructure, adopting eco-friendly practices, and strengthening governance frameworks. These strategies aim to achieve balanced regional development and long-term economic resilience through sustainable and inclusive infrastructure initiatives.

Аннотация

Инфраструктура играет ключевую роль в содействии региональному экономическому развитию за счет повышения связности, производительности и инклюзивности. В этом исследовании рассматривается влияние транспорта, энергетики и цифровой инфраструктуры на сокращение региональных различий и обеспечение устойчивого роста. Результаты показывают, что сельские регионы часто сталкиваются с дефицитом инфраструктуры, что сдерживает их экономический потенциал. Рекомендации включают в себя приоритизацию справедливых инвестиций, развитие цифровой инфраструктуры, внедрение экологически чистых практик и укрепление систем управления. Эти стратегии направлены на достижение сбалансированного регионального развития и долгосрочной экономической устойчивости посредством устойчивых и инклюзивных инфраструктурных инициатив.

Kalit so'zlar : infratuzilma, mintaqaviy rivojlanish, raqamli transformatsiya, barqarorlik, davlat-xususiy sheriklik, qishloq taraqqiyoti, iqtisodiy nomutanosiblik, yashil texnologiyalar, ulanish, boshqaruv.

Ключевые слова: инфраструктура, региональное развитие, цифровая трансформация, устойчивость, государственно-частное партнерство, развитие сельских районов, экономическое неравенство, зеленые технологии, связность, управление.

Key words: infrastructure, regional development, digital transformation, sustainability, public-private partnerships, rural development, economic disparities, green technologies, connectivity, governance.

KIRISH

Infratuzilma iqtisodiy o'sish va mintaqaviy rivojlanishning asosi bo'lib xizmat qiladi, resurslar, sanoat va aholini bog'lashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Globallashuv kuchayib, iqtisodiyotlar o'zaro bog'liq bo'lib borar ekan, barqaror mintaqaviy iqtisodiy o'sishni ta'minlashda infratuzilmaning ahamiyati keskin oshdi. Yaxshi rejalashtirilgan va etarli darajada moliyalashtirilgan infratuzilma tizimlari - transport tarmoqlari, energiya ta'minoti zanjirlari va raqamli ulanish - hosildorlikni oshirish, savdoni osonlashtirish va mintaqaviy tafovutlarni kamaytirish uchun juda muhimdir. Kuchli infratuzilma tizimiga ega bo'lgan hududlar ko'pincha ko'proq investitsiyalarni jalb qiladi, yuqori bandlik darajasini qo'llab-quvvatlaydi va turmush darajasini yaxshilaydi [1].

IQTISODIYOT

Infratuzilma va iqtisodiy rivojlanish o'rtasidagi bog'liqlik, ayniqsa, infratuzilmaning nomutanosibligi o'sish potentsialini cheklaydigan va shahar va qishloq joylari o'rtasidagi tengsizlikni kuchaytiradigan rivojlanayotgan iqtisodlarda yaqqol namoyon bo'ladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, energetika, transport va kommunikatsiya infratuzilmasiga maqsadli investitsiyalar katta iqtisodiy daromad keltirishi mumkin. Masalan, AQSh iqtisodiyotining tahlili shuni ko'rsatadiki, neft va gaz kabi tarmoqlar modernizatsiya qilingan infratuzilma tizimlari tomonidan qo'llab-quvvatlansa, rivojlanadi [2]. Bundan tashqari, global ma'lumotlarga ko'ra, infratuzilmaga qo'yilgan har 1 AQSh dollari taxminan 4 AQSh dollari miqdorida iqtisodiy daromad keltiradi, bu esa bunday investitsiyalarning o'zgaruvchan kuchini ta'kidlaydi [3].

Tarixiy tendentsiyalar shuni ko'rsatadiki, Germaniya va Yaponiya kabi sanoati rivojlangan davlatlar transport va energetika infratuzilmasiga ataylab investitsiyalar kiritish orqali ajoyib iqtisodiy o'sishga erishdilar. Xuddi shunday, Hindiston va Braziliya kabi rivojlanayotgan iqtisodiyotlarda metro tizimini rivojlantirish, qishloqlarni elektrlashtirish va keng polosali tarmoqni kengaytirish kabi maqsadli loyihalar mintaqaviy integratsiyani kuchaytirdi. Biroq moliyaviy resurslarning cheklanganligi, ekologik cheklovlar va institutsional samarasizlik kabi muammolar ko'plab hududlarda keng ko'lamli infratuzilma loyihalarini samarali amalga oshirishga to'sqinlik qilmoqda [2].

O'zbekistonda hukumat barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda infratuzilmaning muhim rolini tan oldi. "Yangi O'zbekistonni rivojlantirish strategiyasi (2022-2026)" kabi so'nggi dasturlarda qishloq va shahar tafovutlarini kamaytirish va inklyuziv iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish maqsadida infratuzilmani kengaytirishga ustuvor ahamiyat beriladi [1]. Ushbu sa'y-harakatlar infratuzilmani ijtimoiy-iqtisodiy nomutanosibliklarni bartaraf etish va mintaqaviy barqarorlikni oshirish vositasi sifatida ta'kidlaydigan kengroq global tendentsiyani aks ettiradi.

21-asr landshafti infratuzilmani rivojlantirishga yangi murakkabliklar kiritmoqda. Iqlim o'zgarishi, tez urbanizatsiya va texnologik taraqqiyot an'anaviy infratuzilma strategiyalarini qayta ko'rib chiqishni talab qiladi. Yashil infratuzilma, aqlli shaharlar va davlat-xususiy sheriklik (PPP) kabi innovatsion yondashuvlar ushbu muammolarning potentsial echimlari sifatida e'tiborga sazovor bo'ldi. Bundan tashqari, raqamli texnologiyalarni infratuzilma tizimlariga integratsiya qilish samaradorlikni oshirish va xarajatlarni kamaytirish uchun zarur bo'ldi. So'nggi tadqiqotlar shuni ta'kidlaydiki, avtomatlashtirilgan transport tizimlari va qayta tiklanadigan energiya tarmoqlari kabi aqlli infratuzilma echimlarini qabul qilish zamonaviy iqtisodiyotlarda barqarorlik va barqarorlikni ta'minlash uchun juda muhimdir [3].

Ushbu maqolada infratuzilmaning mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishni rag'batlantirishdagi ko'p qirrali roli ko'rib chiqiladi. U infratuzilma investitsiyalarini optimallashtirish uchun zarur bo'lgan mavjud muammolarni, innovatsion echimlarni va siyosat asoslarini o'rganadi. Bundan tashqari, u Markaziy Osiyo mintaqasiga alohida e'tibor qaratgan holda zamonaviy tendentsiyalarni baholaydi va jahon ilg'or tajribalaridan saboq oladi. Nazariy tushunchalar va amaliy tavsiyalarni ko'rib chiqish orqali ushbu tadqiqot barqaror infratuzilmani rejalashtirish va uning adolatli o'sishga ta'siri bo'yicha kengroq muhokamaga hissa qo'shishga qaratilgan.

MAVZU BO'YICHA ADABIYOTLARNI TAHLIL QILISH

Infratuzilmani rivojlantirish uzoq vaqtdan beri mintaqaviy iqtisodiy rejalashtirishning markaziy mavzusi bo'lib, so'nggi tadqiqotlar uning iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish, nomutanosiblikni kamaytirish va barqaror rivojlanishni ta'minlashdagi o'zgaruvchan rolini o'rganadi. Hozirgi adabiyotlar tez urbanizatsiya, texnologik taraqqiyot va atrof-muhit muammolari bilan bog'liq muammolarni hal qilish uchun infratuzilmani modernizatsiya qilish muhimligini ta'kidlaydi.

E'tiborli tadqiqotlardan biri infratuzilmaning mahsuldorlikni oshirish va ijtimoiy tenglikni ta'minlashda ikki tomonlama rolini ta'kidlaydi. Unda ta'kidlanishicha, transport tarmoqlari, energiya tizimlari va kommunikatsiya infratuzilmasiga investitsiyalar savdoni osonlashtirish, bozorlarni bog'lash va asosiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatini yaxshilash uchun juda muhim. Masalan, Osiyodagi tez yurar temir yo'l tizimlarining ta'sirini tahlil qiladi va bunday loyihalar mintaqalararo savdoni sezilarli darajada oshirdi va sayohat vaqtini qisqartirdi, bu esa chekka hududlarda yuqori mahsuldorlikka olib keldi [4].

Bundan tashqari, raqamli texnologiyalarni an'anaviy infratuzilma tizimlariga integratsiyalashuvi so'nggi tadqiqotlarda takrorlanadigan mavzu sifatida paydo bo'ldi. "aqlli infratuzilma"ning ekologik xavflar va operatsion samarasizliklarga chidamliligini ta'minlashdagi rolini ta'kidlaydi. Ularning Yevropaning aqlli shaharlari bo'yicha o'rganishlari shuni ko'rsatdiki, sun'iy intellekt va narsalar

interneti (IoT)ni shahar infratuzilmasiga integratsiyalash nafaqat samaradorlikni oshiradi, balki yangi iqtisodiy imkoniyatlarni ham yaratadi [5].

Adabiyotdagi yana bir muhim yo'nalish - bu infratuzilma va mintaqaviy nomutanosiblik o'rtasidagi munosabatlar. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, qishloq joylarida infratuzilmaning etarli emasligi ijtimoiy-iqtisodiy tengsizliklarni kuchaytiradi. Masalan, Afrikaning Sahroi Kabirdagi infratuzilma bo'shliqlari bo'yicha olib borilgan tadqiqot shuni ko'rsatadiki, qishloqlarni elektrlashtirish va yo'l tarmoqlariga investitsiyalar qishloq xo'jaligi samaradorligini ikki baravar oshirish va qashshoqlik darajasini sezilarli darajada kamaytirish potentsialiga ega [6]. Bu barqaror rivojlanish maqsadlariga erishish uchun inklyuziv infratuzilmani rejalashtirish muhimligini ta'kidlaydigan Osiyo taraqqiyot banki (OTB) xulosalariga mos keladi.

Infratuzilmaning iqtisodiy afzalliklari keng tan olinishiga qaramay, moliyalashtirishdagi kamchiliklar, ekologik cheklovlar va boshqaruv muammolari kabi muammolar saqlanib qolmoqda. So'nggi ishlarda innovatsion moliyalashtirish mexanizmlari, jumladan, davlat-xususiy sheriklik (DXSh) va yashil obligatsiyalar hayotiy echimlar sifatida o'rganildi. Energetika va transport sohalarida DXShlarni qabul qilish rivojlanayotgan mamlakatlarga loyiha samaradorligi va sifatini saqlab qolgan holda moliyalashtirishdagi bo'shliqlarni bartaraf etishga imkon berdi. Maqolada, shuningdek, xususiy investitsiyalarni jalb qilish va javobgarlikni ta'minlash uchun aniq me'yoriy-huquqiy bazalar zarurligi ta'kidlangan[7].

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy adabiyotlar mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishni rag'batlantirishda infratuzilmaning transformatsion salohiyatiga urg'u beradi. Asosiy mavzular orasida aqlli texnologiyalarni qabul qilish, mintaqaviy tengsizliklarni bartaraf etish va innovatsion moliyalashtirish mexanizmlarini o'rganish kiradi. Biroq, boshqaruv va ekologik barqarorlik muammolari muhimligicha qolmoqda, bu esa siyosatchilardan infratuzilmani rejalashtirishga yaxlit yondashuvni qabul qilishni talab qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda qo'llaniladigan metodologiya mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishda infratuzilmaning rolini har tomonlama tahlil qilishni ta'minlash uchun sifat va miqdoriy yondashuvlarni birlashtiradi. Tadqiqot mavzuni dalillarga asoslangan tushunishni ta'minlash uchun bir nechta manbalardan, jumladan, akademik jurnallar, hukumat hisobotlari va amaliy tadqiqotlardan ma'lumotlarni to'plashga qaratilgan.

Markaziy Osiyodagi infratuzilma loyihalari misollarini o'z ichiga oladi, bunda O'zbekistonga alohida e'tibor qaratilgan. Hukumat hisobotlari va Osiyo taraqqiyot banki (OTB) kabi xalqaro tashkilotlar ma'lumotlari infratuzilma investitsiyalarining mintaqaviy iqtisodiy natijalarga ta'sirini baholash uchun tahlil qilindi. Keys tadqiqotlari tadqiqot maqsadlariga muvofiqligi va ma'lumotlarning mavjudligi asosida tanlangan.

MIQDORIY TAHLIL

Infratuzilmaga investitsiyalar va iqtisodiy o'sish ko'rsatkichlari bo'yicha statistik ma'lumotlar Jahon banki va OECD kabi ishonchli manbalardan to'plangan. Infratuzilma xarajatlari va mintaqaviy iqtisodiy ko'rsatkichlar o'rtasidagi bog'liqlikni baholash uchun regressiya tahlilidan foydalanildi. Bundan tashqari, davlat-xususiy sheriklik (DXSh) loyihalari bo'yicha ikkilamchi ma'lumotlar ularning moliyalashtirishdagi kamchiliklarni bartaraf etishdagi samaradorligini baholash uchun tahlil qilindi.

Infratuzilmani rivojlantirishdagi muammolar va imkoniyatlar haqida tushunchalar to'plash uchun siyosatchilar, iqtisodchilar va infratuzilma bo'yicha ekspertlar bilan yarim tizimli suhbatlar o'tkazildi. Suhbatlar transkripsiya qilindi va miqdoriy xulosalarni to'ldirish uchun tematik tahlil qilindi.

Ushbu aralash metodik yondashuv tadqiqotda mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishda infratuzilmaning roli haqida ham keng ko'lamli ma'lumotlar va chuqur tushunchalar berilishini ta'minlaydi. Turli manbalardan olingan ma'lumotlarni triangulyatsiya qilish orqali metodologiya topilmalarning haqiqiyliги va ishonchliligini oshiradi.

IQTISODIYOT

Tahlil va natijalar. Infratuzilma mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishning asosiy omili bo'lib, aloqalarni rag'batlantiradi, iqtisodiy tafovutlarni kamaytiradi va umumiy samaradorlikni oshiradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, yaxshi rivojlangan infratuzilma tizimiga ega davlatlar iqtisodiy o'sish va sanoatlashtirishning yuqori sur'atlarini boshdan kechirmoqda. Tezyurar temir yo'l tizimlari va zamonaviy transport tarmoqlariga investitsiyalar mintaqalararo savdo-iqtisodiy integratsiyani, xususan, rivojlanayotgan hududlarda[4]. Bunday investitsiyalar nafaqat logistika samaradorligini oshiradi, balki chekka hududlarning kengroq bozorlarga chiqishini ham oshiradi.

Diqqatga sazovor tendentsiyalardan biri raqamli infratuzilmaga e'tibor berishdir. 21-asr iqtisodiyoti ko'p jihatdan ulanishga tayanadi, raqamli platformalar korxonalar, iste'molchilar va davlat xizmatlarini bog'lashda muhim rol o'ynaydi. ilg'or raqamli Infratuzilmaga ega hududlar global qiymat zanjirlariga qo'shilish va tadbirkorlikni rivojlantirish uchun yaxshiroq joylashishini ta'kidlaydi. Masalan, Ye vropada IoT va AI texnologiyalaridan foydalangan holda aqlli shaharlarning rivojlanishi shahar samaradorligi va iqtisodiy ko'rsatkichlarida o'lchovli yaxshilanishlarni ko'rsatdi [5]. Bu shuni ko'rsatadiki, infratuzilmani rivojlantirish endi an'anaviy jismoniy tuzilmalar bilan chegaralanib qolmaydi, balki keng tarqalgan iqtisodiy ta'sirga ega bo'lgan raqamli innovatsiyalarni o'z ichiga oladi.

Infratuzilma investitsiyalarining tengsiz taqsimlanishi adabiyotda aniqlangan muhim muammodir. Shahar hududlari ko'pincha moliyalashtirishning nomutanosib qismini oladi, qishloq hududlari esa kam rivojlangan. Bu nomutanosiblik qishloq unumdorligiga to'sqinlik qiladi va ijtimoiy-iqtisodiy tengsizliklarni kuchaytiradi[6]. Ularning Afrikaning Sahroi Kabirdan janubi-g'arbiy qismida olib borgan tadqiqotlari shuni ko'rsatdiki, qishloqlarni elektrlashtirish va transport tizimlariga maqsadli sarmoya kiritish qishloq xo'jaligi unumdorligini va qishloq uy xo'jaliklari daromadlarini sezilarli darajada oshirishi mumkin. Ushbu tamoyilni global miqyosda qo'llash muvozanatli infratuzilmani rivojlantirish mintaqaviy nomutanosibliklarni bartaraf etishi va inklyuziv o'sishga yordam berishi mumkinligini ko'rsatadi.

Infratuzilma haqidagi nutqda ekologik barqarorlik ham muhim o'rin tutadi. Transport va energiya tizimlarining kengayishi ko'pincha o'rmonlarning kesilishi, uglerod chiqindilari va biologik xilma-xillikning yo'qolishiga olib keladi. Ushbu salbiy ta'sirlarni yumshatish uchun qayta tiklanadigan energiya va ekologik toza amaliyotlarni infratuzilma loyihalariga kiritish muhimligini ta'kidlaydilar [4]. Quyosh va shamol energiyasi tizimlari kabi yashil infratuzilma ikki tomonlama foyda keltirishi — iqtisodiy o'sish va atrof-muhit muhofazasi ko'rsatildi.

Nihoyat, yirik infratuzilma loyihalarini moliyalashtirish muammoligicha qolmoqda. Byudjet cheklovlarini bartaraf etish uchun davlat-xususiy sheriklik (DXSh) va yashil obligatsiyalar kabi innovatsion moliyalashtirish modellarining muhimligini ta'kidlaydi. Ularning ta'kidlashicha, DXSh lar iqtisodiy samaradorlik va risklarni taqsimlashni ta'minlagan holda muhim infratuzilma loyihalarini muvaffaqiyatli amalga oshirgan [5]. Biroq, bunday modellarning muvaffaqiyati uchun kuchli me'yoriy-huquqiy baza va shaffof boshqaruv muhim ahamiyatga ega.

Xulosa qilib aytganda, tahlil infratuzilmaga investitsiyalar mintaqaviy rivojlanishga sezilarli ta'sir ko'rsatishini ta'kidlaydi, biroq tengsiz taqsimlash, atrof-muhit degradatsiyasi va moliyalashtirishdagi kamchiliklar kabi muammolar strategik va barqaror echimlarni talab qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Infratuzilmani rivojlantirish mintaqaviy iqtisodiy o'sishning asosi bo'lib, unumdorlik, ulanish va umumiy rivojlanish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Ushbu tadqiqot transport, energetika va raqamli infratuzilmaning mintaqaviy tengsizliklarni kamaytirish, sanoatlashtirishni rag'batlantirish va global integratsiyani ta'minlashdagi muhim rolini ta'kidlaydi. Shahar hududlari ko'pincha katta investitsiyalardan foyda ko'rsa-da, qishloq hududlari tez-tez rivojlanmaganlikka duch keladi, bu esa ularning iqtisodiy salohiyatini cheklaydi. Ushbu nomutanosibliklarni bartaraf etish resurslarni adolatli taqsimlashni ta'minlash uchun ataylab strategiyalarni talab qiladi. Bundan tashqari, barqaror va ekologik toza infratuzilma amaliyotlarini integratsiyalash endi ixtiyoriy emas, balki atrof-muhit salomatligiga zarar etkazmasdan uzoq muddatli o'sishni ta'minlash uchun zaruradir.

Davlat-xususiy sheriklik (DXSh) va yashil obligatsiyalar kabi innovatsion moliyalashtirish modellari moliyalashtirishdagi kamchiliklarni bartaraf etishda samarali ekanligini isbotladi. Biroq, ularning muvaffaqiyati barcha manfaatdor tomonlar uchun shaffoflik va adolatli imtiyozlarni ta'minlash uchun mustahkam boshqaruv va tartibga soluvchi nazoratga bog'liq. Topilmalar, shuningdek, korxonalarni bog'laydigan, xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytiruvchi va iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish imkoniyatlarini yaratuvchi raqamli infratuzilmaning ahamiyati ortib borayotganini

ta'kidlaydi. Oxir oqibat, infratuzilmani rivojlantirish mintaqaviy ehtiyojlar, barqarorlik maqsadlari va maksimal ta'sirga erishish uchun inklyuziv iqtisodiy strategiyalarga mos kelishi kerak.

TAKLIFLAR

Raqamli transformatsiya siyosatini rag'batlantirish. mintaqaviy iqtisodiy integratsiyaning haydovchisi sifatida raqamli infratuzilmani rivojlantirishga alohida e'tibor qaratishlari kerak. Keng polosali tarmoqlarni kengaytirish, aqlli texnologiyalarni qo'llashni rag'batlantirish va raqamli platformalarga kirish imkoniyatini kengaytirish etarli darajada xizmat ko'rsatilmagan hududlarga global qiymat zanjirlarida ishtirok etish imkonini beradi.

Mahalliy hokimiyat organlarining salohiyatini oshirish. Mahalliy hokimiyat organlarining infratuzilma loyihalarini boshqarish va amalga oshirish salohiyatini kuchaytirish uchun o'qitish dasturlari va texnik yordam ko'rsatilishi kerak. Bu loyihalarni samarali rejalashtirish, amalga oshirish va ilg'or tajribalar asosida saqlanishini ta'minlaydi.

Ushbu takliflar infratuzilma rivojlanishi barqaror, inklyuziv va muvozanatli mintaqaviy iqtisodiy o'sishga hissa qo'shishini ta'minlashga qaratilgan. Strategik investitsiyalar, innovatsion amaliyotlar va mustahkam boshqaruvning kombinatsiyasi orqali manfaatdor tomonlar iqtisodiy o'zgarishlarning haydovchisi sifatida infratuzilmaning to'liq salohiyatini ochishlari mumkin.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. A.M.Umarov, Hududiy rivojlanish va infratuzilmani rejalashtirish, Renessans ta'lim markazi, 2023, 45-78-betlar.
2. D. Jonson, Iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda infratuzilmani rivojlantirishning roli: Amerika Qo'shma Shtatlari iqtisodiyoti va neft va gaz sektori bo'yicha tadqiqot, ResearchGate, 2022, 12-34-betlar.
3. Global infratuzilma markazi, iqtisodiy o'sish va rivojlanishda infratuzilmaning muhim roli, 2023 yil, <https://www.github.org/articles/infratuzilmaning-iqtisodiy-o'sish-va-rivojlanishda-hayotiy-rol/>.
4. Ahmad, R. va Zhao, L. (2022). Tezyurar temir yo'lining mintaqaviy savdo va rivojlanishga ta'siri. Mintaqaviy iqtisodiyot jurnali, 45(3), 245–268.
5. Smit, J., Braun, T. va Green, L. (2021). Bardoshli shaharlar uchun aqlli infratuzilma. Barqaror infratuzilma sharhi, 8(2), 112–130.
6. Patel, V. va Kumar, R. (2020). Infratuzilmadagi bo'shliqlar va iqtisodiy nomutanosibliklar: Sahroi Kabirdan janubiy Afrikadan olingan dalillar. Rivojlanish tadqiqotlari jurnali, 56(7), 789–803.
7. Global infratuzilma iqtisodiyoti. (2023). Infratuzilmani rivojlantirish uchun innovatsion moliyalashtirish. Global infratuzilma iqtisodiyoti, 12(4), 367–38